

Udkast til ramme for

Evaluerende følgeforskning af REBUS, Fredericia Kommune

Ved Lektor Jørgen Gleerup, Syddansk Universitet/UC Syd og lektor Niels Buur Hansen, UC Syd

Målet for den evaluerende følgeforskning er ”at tilvejebringe en viden som kan bruges i videreudvikling af samarbejde mellem folke- og skolebibliotekarer og planlægning af ny/videre fælles uddannelse for folke- og skolebibliotekarer og andre professioner som arbejder tværgående” (Ansøgning om tilskud til at etablere følgeforskning af projektet ”Videreuddannelse af folke- og skolebibliotekarer” i Fredericia Kommune 2008-2009 (REBUS), s. 1).

Formen for den evaluerende følgeforskning er inspireret af aktionsforskningen, forstået på den måde, at der løbende analyseres og vurderes/evalueres ud fra målsætningen om skabelse af ny viden og planlægning. Dette finder sted ved, at der i undersøgelsen:

- 1) anvendes teorier og metoder, der på én gang vurderes at kunne matche med og perspektivere projektets formål, design, praktiske gennemførelse og resultater, og at dette
- 2) sker i et tæt og medudforskende/-vurderende samspil med projektets aktører og udvalgte interessenter.

De evaluerende dimensioner af følgeforskningen er således knyttet til principper for den lærende og den oplysende evaluering, der fra begyndelsen er medkalkuleret som evalueringens konstituerende moment (Dahler Larsen)

Periode: fra 1. kvartal 2009 til 3. kvartal 2010.

Partnere: den evaluerende følgeforskning er i udgangspunktet bestilt og i hovedsagen finansieret af REBUS.

Følgeforskningen søges indplaceret i et større forsknings- og udviklingsprojekt under udarbejdelse mellem SDU og UC Syd, hvor hensigten er at udvikle prototyper for design af tværinstitutionelt orienteret professionsudvikling, der ikke bare involverer, men skaber kreativ synergi mellem

- 1) praktiske professionsfelter under tværfaglig udvikling i kommuner, regioner og stat, jf. et projekt som REBUS,
- 2) professionsuddannelser under institutionel omstilling fra mono- til tværfagligt orienteret professionsuddannelse på de videregående uddannelser, samt
- 3) universiteternes professionsforskning.

Den overordnede hensigt herfor er at skabe ”nye infrastrukturer” for professionsudvikling (scharmer) via partnerskaber (Åkerstrøm) mellem institutioner for professionsudøvelse, professionsuddannelse og professionsforskning, der alle skal arbejde med deres såkaldte ”blinde pletter” eller forforståelser med henblik på dannelsen af ny, tværfagligt orienteret professionsviden.

Projektets genstandsområde:

REBUS er et fælles videreuddannelsesprojekt for folke- og skolebibliotekarer, der sætter fokus på tværfaglig eller tværinstitutionel professionsudvikling, hvor et af målene er at ”udvikle et fælles sprog for og en fælles viden om formidling til børn og unge” (ibid.) – med afsmittende virkning

også for arbejdet med andre brugergrupper. Med basis i et fælles mastermodul arbejdes der med såvel ny teoretisk viden som udvikling af ny professionskulturel viden og kunnen, i projektbeskrivelsen bl.a. tematiseret som et ønske om at skabe et nyt fælles praksisfællesskab.

Som professionsudviklingsprojekt kan REBUS således siges at være bygget op omkring de tre videns- og læringsformer, som både vidensteoretisk og institutions- og uddannelsespolitisk dominerer indgangen til vidensamfundet (Scharmer, Gleerup), nemlig:

- 1) eksplicit eller videnskabelig teoretisk viden og kognitiv indlæring (kvalifikationer), hvad der i projektet bl.a. er repræsenteret ved den teoretiske del af et fælles mastermodul i børne- og ungdomskultur ("Det vi ved, vi ved, og det vi ved, at vi ikke ved"),
- 2) processuel eller tavs viden og praksislæring i professioner og praksisfællesskaber (kompetencer), hvad der i projektet er repræsenteret dels ved professionsdelen i en masteruddannelse, dels – og i samspil hermed – den professionelle viden, kunnen og læring, som deltagerne har med sig og i projektet stadig reflekterer over og udvikler i et tværinstitutionelt lys ("Det vi ikke ved, at vi ved eller kan"), samt
- 3) emergerende viden og innovativ læring (innovative kompetencer), hvad der i projektet er repræsenteret ved forventningen om skabelsen af nye formidlingsformer, og hvor f.eks. projektarbejderne kan betragtes som prototyper for sådanne innovationer ("Det vi ikke ved, at vi ikke ved").

Anvendte teorier og metoder

Princippet for den evaluerende følgeforskning vil derfor have fokus på udviklingen i projektet inden for alle tre videns- og læringsdimensioner og trække på teorier og metoder med relevans herfor.

- 1) Teknisk rationalitet
- 2) Professionsteori (D.A.Schön: den reflekterende praktiker) og social læringsteori (E.Wenger: læring i praksisfællesskaber og lærende praksisfællesskaber – deltagelse, mening (dualitet mellem reifikation og deltagelse), tilhørsforhold (fælles virksomhed, fælles sprog/repertoire og gensidig ansvarlighed) og emergerende identitet (engagement, fantasi og indordning).
- 3) Emergensteori (Scharmer, Nonaka og Konno, Wenger) og partnerskabsteori (Åkerstrøm Andersen), jf. neden for.

I kombination – således som det er tilstræbt i projektet - muliggør de tre videns- og læringsdimensioner nydannelser af såvel epistemologisk som ontologisk art, dvs. knyttet både til ny viden og indsigt og dannelsen af ny professionsidentitet, rolle- og aktionsforståelser. Til de tre vidensformer kan således føjes (professions)didaktikkens grundspørgsmål, hvorved der dannes en matrix med 15 felter (Scharmer), der alle kan siges at være sat i spil i projektet:

Epistemologi:	eksplicit viden	processuel viden	emergerende viden
Ontologi:			
professionel virksomhed	vide hvad	viden i handling	refleksion i handling
professionel teknologi	vide hvordan	teori i handling	imagination i handling
professionel baggrund	vide hvorfor	kontekster i handling	fantasi i handling
professionel identitet	vide hvem	etik i handling	intuition i handling
professionel udvikling	vide hvornår	timing i handling	præ-timing i handling

De 15 felter vil danne baggrund for fokuspunkterne i dataindsamling og –analyse med den vægtning og prioritering, som materialet lægger op til. – I f.eks. projektbeskrivelsen for Rebus er de fem dimensioner i en professionsdidaktik udtrykt eksplicit: 1) hvad projektet handler om 2) hvordan det skal gennemføres, 3) dets baggrund, 4) hvem det involverer og under hvilken tidsramme (5). Formålet og dermed metoden involverer de fem dimensioner i den processuelle viden, f.eks.: 1) forundersøgelser har vist, at der hos de to faggrupper hersker en vis fælles holdning vedr. viden i handling, der imidlertid skal videreudvikles gennem 2) ny teori i handling på baggrund af ændringer i bibliotekarvirksomhedens kontekster (3), og det indebærer også et arbejde med en ny professionel identitet, etik eller etos (4), hvorfor der er sat god tid af til refleksion og analyse i udviklingsprojektet (5). – Undersøgelsen vil afdække, hvorledes udviklingen har været i relation hertil.

Målet sigter mod nye innovative formidlingsprojekter, hvilket aktiverer de fem dimensioner i den emergende viden, hvorfor man i den evaluerende følgeforskning må spørge: 1) er omfanget af/relevanskriterierne for refleksion i handling blevet udvidet via projektet, 2) er der skabt et bedre grundlag for den livslange professionsudvikling og på hvilken måde, 3) er de relevante kontekster sat i spil herfor, og med betydning for professionsidentiteten (4) og dens udviklingsmuligheder (5)?

Der er i projektet ikke tale om en simpel progression fra eksplicit til innovativ viden, men om et komplekst samspil mellem de tre vidensformer og deres professionsudtryk med henblik på en samlet stabil professionsudvikling.

Til analyse af progressionen i projektføreløbet benyttes den japanske SECI-model (Nonaka & Konno), hvor der skelnes mellem fire typer af ”ba” (steder eller arenaer for læring og vidensdannelse):

1. Opstående ba, hvor der sker en fælles socialisering, således som det i projektet bl.a. er sket ved den fælles deltagelse i masterforløbet, samt ved ”body-ordning”. Her deles ikke bare eksplicit, men også tavs viden: tavs-tavs.
2. Ekspliciterende ba, hvor såvel den tavse viden, som deltagerne har med sig, som den tavse viden, de i fællesskab skaber, søges ekspliciteret: Tavs –eksplicit. Dette er i projektet knyttet til udfærdigelsen af opgaver og projekter.
3. Cyber-ba (kombinerende ba), hvor projektræsultater skal oversættes til andre diskurser/interessenter. Det sker i projektet dels i organisationerne, dels i regi af projektstyringen. Her kombineres eksplicit viden med eksplicit viden med henblik på legitimering (image)
4. Udøvende ba, hvor prototyper af den ny viden (projekter) ideelt set kan begynde at brede sig som ”ringe i vandet”, dvs. at ny viden omsættes til ny praksis i organisationerne og deres omverden, fra eksplicit til tavs eller praktisk viden.

De to første ba eller læringsarenaer er knyttet til masterforløbet, hvorfor der arrangeres evaluerende følgeforskning ved afslutningen af dette. De to næste læringsarenaer er knyttet til projektets efterliv i organisationerne, hvorfor der foretages opfølgende interview ved årsskiftet, jf. nedenstående forløbsbeskrivelse.

Projektets datamateriale og analysemetode/-forløb

Analyse af projektets skriftlige materiale (projektbeskrivelse, ansøgninger, udvalgte opgaver, projekter, evalueringer mm.), suppleret med drøftelser med projektleder og følgegruppe (foråret 2009)

Drøftelse af forskningsdesign med følgegruppe og deltagere (Workshop)

Fokusgruppeinterview med deltagere (forsommer 2009 – årsskiftet 2009/2010)

Kvalitativt interview med skole- og biblioteksledere (forventninger forsommer 2009 – vurdering årsskiftet 2009/10)

Interessent-interview (drøftes nærmere med følgegruppe og deltagere)

Rapport for evaluerende følgeforskning af REBUS (25 sider)

Indledning (projektets karakter, professions- og institutionspolitiske relevans samt vigtigste konklusioner)

Projektets baggrund, formål/mål og design

Deltagernes vurdering af projektet (effekt, forløb og perspektiver)

Institutionernes vurdering af projektet (effekt, forløb og perspektiver)

Udvalgte interessentvurderinger

Samlet analyse og konklusioner

Bilag: perspektiveret forskningsmetodik